

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียงในทัศนะของคนเมือง” นี้ผู้ศึกษามีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงระดับความรู้และทัศนคติของพนักงานบริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) ต่อเศรษฐกิจพอเพียงรวมทั้งศึกษาเปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อระดับความรู้และทัศนคติของพนักงานบริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) ต่อเศรษฐกิจพอเพียง โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากพนักงานฝ่ายบริการลูกค้า และฝ่ายธุรกิจโทรศัพท์ บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด จำนวน 80 คน

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำคัญ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลเป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ (checklist) ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อายุงาน และรายได้ จำนวน 7 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 18 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน 23 ข้อ เป็นแบบมาตรวัดประเมินค่า (Rating Scales) โดยแบ่งเป็น 5 ช่วงค่า และ ตอนที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 12 ข้อ เป็นแบบมาตรวัดประเมินค่า (Rating Scales) โดยแบ่งเป็น 5 ช่วงค่า เช่นเดียวกัน เพื่อนำมาวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลโดยสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การหาค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่ามัชฌิมเลขคณิต (Mean) การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณแบบทางเดียว (t-test independent และ One-way ANOVA)

จากกระบวนการศึกษาดังที่กล่าวมา สามารถสรุปผลการศึกษาวิจัย ออกเป็น 4 ส่วนหลัก ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

จากกลุ่มตัวอย่างพนักงานในกลุ่มสายงานบริการลูกค้า และธุรกิจโทรศัพท์ บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) มากกว่าครึ่งเป็นผู้หญิง ร้อยละ 78.8 โดยพนักงานส่วนใหญ่ มีอายุ มากกว่า 46 ปี มีรายได้มากกว่า 46,000 บาทต่อเดือน มีสถานภาพโสด จบการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์การทำงานระหว่าง 21-30 ปี เป็นสัดส่วนร้อยละ 47.5, 38.5, 50, 78 และ 40 ตามลำดับขณะที่กลุ่มอายุน้อยที่มีอายุไม่เกิน 35 ปี มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี และมีเงินเดือนต่ำกว่า 25,000 บาทต่อเดือน มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี เป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนน้อยที่สุด ร้อยละ 6.3, 2.5 และ 15 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ความรู้ ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

พนักงานส่วนใหญ่มีความรู้ และความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในระดับสูง คือ มีผู้ทำคะแนนระหว่าง 14-18 คะแนน ถึง 67 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 83.75 โดยเมื่อพิจารณาข้อพบว่า พนักงานส่วนใหญ่เข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงยึดหลักความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตนเอง การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงสามารถใช้ได้กับทุกคน และการสร้าง ภูมิคุ้มกันตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง คือ การวางแผนการใช้จ่าย และการทำบัญชีรายรับรายจ่าย มีผู้ตอบถูกสูงสุดถึงร้อยละ 97.5 และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดเชิงลึกตามปัจจัยส่วนบุคคลอย่าง เพศ อายุ และรายได้ พบว่า เพศ และอายุ ไม่ได้มีผลต่อความรู้ ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงแต่อย่างใด ความแตกต่างระหว่างความรู้ และความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ของเพศชาย และเพศหญิง รวมทั้งความแตกต่างระหว่างความรู้ และความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่ม อายุ น้อยกว่า 46 ปี และมากกว่า 46 ปี มีความแตกต่างกันน้อยมากไม่ถึง 10% แต่ความแตกต่างกลับปรากฏชัดในกลุ่มรายได้ มากกว่า 46,000 บาท และ น้อยกว่า 46,000 บาท ทั้งสองกลุ่มแตกต่างกัน 13%

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ในภาพรวมพนักงานมีพฤติกรรมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงทั้งทางด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล และความมีภูมิคุ้มกันในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.03, 3.54 และ 3.66 ตามลำดับ ด้านความพอประมาณพนักงานมีพฤติกรรมอยู่ในระดับสูงสุดในประเด็น

การแบ่งเวลาให้กับงาน และครอบครัวในสัดส่วนที่เหมาะสมค่าเฉลี่ย 3.78 ด้านความมีเหตุผล พนักงานมีพฤติกรรมอยู่ในระดับสูงสุดในประเด็น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในครอบครัวค่าเฉลี่ย 4.04 ขณะที่ ด้านความมีภูมิคุ้มกัน พนักงานมีพฤติกรรมอยู่ในระดับสูงสุดในประเด็น การวางแผน การใช้จ่าย ค่าเฉลี่ย 4.03 โดยพิจารณาในรายละเอียดพบว่า พนักงานมีพฤติกรรมเศรษฐกิจพอเพียงเกี่ยวกับชีวิต ส่วนตัวและความสัมพันธ์ในครอบครัวสูงสุด รองลงมา พนักงานมีพฤติกรรมเศรษฐกิจพอเพียง เกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางสังคม และต่ำสุดพนักงานมีพฤติกรรมเศรษฐกิจพอเพียงเกี่ยวกับการใช้จ่าย และการบริโภคเฉลี่ยร้อยละ 3.74, 3.70 และ 2.96 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเชิงลึกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า พนักงานที่มีเพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานต่างกัน จะมีพฤติกรรมและความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่าง ขณะที่อายุ และรายได้ที่ต่างกันมีพฤติกรรมและความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

ด้านอายุ ในการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งออกเป็น 3 ช่วงอายุ คือ 26-35, 36-45 และมากกว่า 46 ปีขึ้นไป พบว่า พนักงานในช่วงอายุระหว่าง 26-35 และ 36-45 มีพฤติกรรมเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน แต่มีพฤติกรรมที่แตกต่างกันในช่วงอายุมากกว่า 46 ปีขึ้นไป

ด้านรายได้ ในการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งออกเป็น 4 ช่วง คือ ต่ำกว่า 25,999 บาท/เดือน 26,000-35,999 บาทต่อเดือน 36,000-45,999 บาทต่อเดือน และมากกว่า 46,000 บาทต่อเดือน พบว่า พนักงานที่มีรายได้ ต่ำกว่า 25,000 บาท และมากกว่า 46,000 บาท มีพฤติกรรมเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

พนักงานมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.31 เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า พนักงานมีความคิดเห็นว่า เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อยู่ในระดับสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.11 รองลงมาพนักงานคิดว่า ตนเองเข้าใจความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างดี ค่าเฉลี่ย 3.81

เมื่อพิจารณาเชิงลึกตามปัจจัยส่วนบุคคลอย่าง เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และรายได้นั้นพบว่า พนักงานปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ในกระแสเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมที่ประเทศไทยยึดถือเป็นหลักการทางเศรษฐกิจในปัจจุบันนี้ มุ่งเน้นไปที่การเปิดเสรีทางเศรษฐกิจในทุกด้าน โดยใช้พลังของตลาดเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน สังคมไทยจึงมีลักษณะ เป็นสังคมบริโภคนิยมอย่างสุดโต่ง โดยเฉพาะในสังคมเมือง ซึ่งถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางของการบริโภค เต็มไปด้วยสิ่งล่อตาล่อใจต่าง ๆ การบริโภคจึงไม่ได้เกิดขึ้นจากความจำเป็นเพียงอย่างเดียว แต่เป็นไปเพื่อสนองความอยาก หลายภาคส่วนให้ความสำคัญกับความมั่งคั่งในการบริโภคเกินความจำเป็น เห็นได้จากกรณีวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของโลกในปี 2540 และล่าสุดในปี 2551 พบว่า สาเหตุจากความล้มเหลวของเสรีนิยมในปัจจุบัน มาจากความ สุดโต่งในการบริโภคนั่นเอง เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นคำตอบที่ดีที่สุด เนื่องจากเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางสายกลาง ที่เน้นการพัฒนามนุษย์อย่างครอบคลุม ผสมผสานทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และจิตวิญญาณ เป็นแนวทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่ขับเคลื่อนด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างความสมดุลในการดำเนินชีวิต

เมื่อพิจารณาจากแนวทางการศึกษาที่ผ่านมา มักให้ความสนใจเศรษฐกิจพอเพียงในภาพวิถีชีวิตชนบทหรือ ภาคเกษตรกรรม ขณะที่เศรษฐกิจพอเพียงในมิติของคนเมืองโดยเฉพาะในส่วนของชนชั้นกลางหรือมนุษย์เงินเดือนมิได้ถูกกล่าวถึงมากนัก ทำให้คนเมืองเกิดความสับสนและไม่เข้าใจมิติที่แท้จริงของเศรษฐกิจพอเพียง เพราะคำอธิบายที่เกิดขึ้นมักจะหยิบยกกรณีศึกษาในสังคมชนบทมาเป็นตัวอย่าง ทั้งที่คนเมืองหลายคนต่างก็มีพฤติกรรมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว เช่น การวางแผนการใช้จ่าย การทำบัญชีรายรับรายจ่าย เป็นต้นแต่ยังไม่เข้าใจเศรษฐกิจพอเพียงอย่างลึกซึ้งเพียงพอ ถึงแม้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจะถูกนำมาบรรจุ ไว้เป็นพันธกิจของชาติในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) และรัฐบาลชุดปัจจุบันได้จัดตั้งกองทุนเศรษฐกิจพอเพียงขึ้น แต่ก็เน้นเฉพาะในระดับท้องถิ่นเท่านั้น จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ร่วมกันขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในมิติของคนเมืองไปพร้อมกัน โดย

1. รัฐควรกำหนดให้เศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นวาระแห่งชาติ เพื่อให้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสามารถขับเคลื่อนได้อย่างมีทิศทางมากขึ้น และเข้าถึงผู้คนในทุกภาคส่วนของชุมชนเมืองมากขึ้นโดยกำหนดให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ทั้งในระดับชาติ ระดับชุมชน สถานศึกษาตลอดจนถึงระดับครอบครัว โดยใช้แนวคิดทางศาสนา เป็นเครื่องมือสนับสนุนที่สำคัญ เพราะทั้งศาสนาพุทธ คริสต์ และอิสลาม ต่างก็สอนให้ยึดถือในทาง

สายกลาง และแบ่งปันให้ผู้อื่น โดยมาตรการเร่งด่วนอันดับแรก คือ รัฐต้องหันมาให้ข้อมูลเชิงรุกเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการสร้างและเผยแพร่องค์ความรู้ของเศรษฐกิจพอเพียงในมุมมองใหม่ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตคนเมืองมากขึ้นทั้งทางมิติของเศรษฐกิจ และสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม แทนที่จะกล่าวถึงมิติทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว เพราะปัจจุบันเมืองกลายเป็นศูนย์กลางของผู้คน หลายส่วนของเมืองประกอบไปด้วยผู้คนที่ย้ายเข้ามาอยู่อาศัยทั้งแบบถาวรและไม่ถาวร

รัฐควรชี้ให้เห็นถึงความหมายที่แท้จริงของเศรษฐกิจพอเพียงที่ครอบคลุมทั้งในเรื่องวิถีคิด ค่านิยม ความเชื่อ และการดำเนินชีวิต ผ่านทางสื่อทั้งของภาครัฐ และเอกชนให้มากขึ้น เพื่อขับเคลื่อนให้เศรษฐกิจพอเพียงก้าวเข้าไปสู่วิถีชีวิตของผู้คนในทุกภาคส่วน ทุกระดับ ทุกชนชั้น และทุกคนมากขึ้น ให้ทุกคนเกิดความเข้าใจ และสามารถนำเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันของตนได้

2. ในระดับสถานประกอบการ สถานประกอบการต้องปรับตัวให้เป็นองค์กรการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างองค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียงขึ้นในองค์กรโดยใช้รูปแบบการจัดการความรู้ผ่านโครงข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสร้างรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในมิติต่าง ๆ โดยสร้างแนวทางการเรียนรู้ออกเป็น 3 ระดับ คือ

2.1 ระดับพื้นฐาน เป็นการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยตนเองในแง่มุมต่าง ๆ ที่ยังมีความสับสน นอกเหนือจากมิติทางเศรษฐกิจ เช่น การดูแลสุขภาพ หรือ การดูแลสุขภาพแวดล้อม ผ่านทางกระบวนการของการฝึกอบรมในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเช่น การอบรมในหลักสูตร E-learning โดยกำหนดให้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักสูตรพื้นฐานที่ทุกคนต้องเข้าร่วม

2.2 ระดับก้าวหน้า เป็นกระบวนการของการแบ่งปัน และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ภายในองค์กร ทั้งจากระดับบริหารสู่ระดับปฏิบัติการ และระดับปฏิบัติการสู่ระดับปฏิบัติการ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ จากหัวหน้าสู่ลูกน้อง และจากเพื่อนสู่เพื่อน นั่นเองเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม ด้วยการจัดการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในสายงานต่าง ๆ ตลอดจนถึง การจัดตั้งเวทีสานเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และมุมมองเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในมิติต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรู้ที่กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

2.3 ระดับเครือข่าย เป็นการสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้เครือข่ายความร่วมมือในหลายภาคส่วน ทั้งระหว่างสถานประกอบการ ระหว่างสถานประกอบการกับชุมชน

รวมทั้งระหว่างสถานประกอบการกับองค์กรพัฒนาเอกชน และนักวิชาการ ภายใต้แนวคิด CSR และโครงการจิตอาสา ที่มุ่งให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่อยู่รอบรอบเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงควรเน้นการศึกษาในรูปแบบของชุมชนเมืองมากขึ้น โดยเฉพาะมนุษย์เงินเดือนในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เช่น พนักงานภาครัฐ พนักงานบริษัทเอกชน พนักงานโรงงาน พนักงานในสัญญาจ้างระยะสั้น รวมทั้งลูกจ้างชั่วคราว และแรงงานเหมาช่วงเพื่อให้เห็นภาพเศรษฐกิจพอเพียงในเมืองใหญ่ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเท่าที่ผ่านมาสื่อต่าง ๆ มักจะนำเสนอการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจในสังคมชนบทเป็นส่วนใหญ่ทั้งที่เศรษฐกิจพอเพียงสามารถปรับใช้ได้กับประชาชนทุกคน ทำให้คนเมืองไม่เข้าใจความหมายที่แท้จริงของเศรษฐกิจพอเพียง

2. ควรมีการศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบผสมผสานทั้งในเชิงสำรวจ ผ่านทางแบบสอบถามและในเชิงคุณภาพผ่านการสัมภาษณ์ เพื่อสร้างมุมมองเศรษฐกิจพอเพียงในหลายมิติมากขึ้น